

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Миколаївської обласної військової адміністрації
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут

МАТЕРІАЛИ



Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова



Навчально-науковий
гуманітарний інститут

VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

м. Миколаїв
4 квітня 2025

54025, м. Миколаїв, пр. Героїв України 9,
тел.: +38(0512)42-47-33

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ТА
ФІЛОСОФІЇ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ**

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції

4 квітня 2025 року

МИКОЛАЇВ

2025

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

А 38

Науковий редактор: Людмила Матвієнко, кандидат історичних наук, доцент

Редакційна колегія: Ірина Ворчакова, кандидат політичних наук, доцент;

Оксана Гінкевич, кандидат педагогічних наук, доцент;

Людмила Мухіна, кандидат психологічних наук, доцент;

Оксана Патлайчук, кандидат філософських наук, доцент;

Михайло Федоренко, кандидат історичних наук, доцент;

Ірина Шаповалова, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено Вченою радою НУК

Протокол №4 від 25.04.2025

А 38

Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025. 721 с.

У матеріалах конференції подається комплексний аналіз актуальних проблем соціально-гуманітарних наук. Зокрема розглядаються психолого-педагогічні проблеми становлення особистості, осмислюються трансформації та перспективи сучасного соціального і політичного процесу; визначається специфіка дискурсу історії та розвитку регіональних медіа.

Матеріали конференції стануть у пригоді дослідникам соціально-гуманітарних наук, магістрантам, студентам.

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

Шановні колеги, студенти!

Від імені оргкомітету та кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії Національного університету імені адмірала Макарова дозвольте висловити щирю вдячність співробітникам, викладачам та здобувачам освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, Національному університету «Одеська політехніка» Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Івано-Франківського національного технічного університету у нафти і газу, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, Чорноморського національного університету ім. Петра Могили, Херсонського державного університету, Наукового ліцею №3 Полтавської міської ради за активну та постійну участь у проведенні VIII всеукраїнської студентської Науково-практичної конференції: «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики».

Бажаємо Вам натхнення, внутрішньої стійкості та сили, творчої наснаги та професійних успіхів! Шановні колеги, сподіваємося, що ми і в майбутньому зможемо розвивати нашу співпрацю з метою розвитку студентської науки України!

З повагою завідувач
кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін та філософії



Людмила Матвієнко

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ В СУЧАСНИХ ВИМІРАХ

Звеліндовська Ю. Р., Матвієнко Л. В. Роль золотарства у козацькій Україні	15
Мінаєв А. І., Матвієнко Л. В. Винахід змінив світ назавжди	19
Фоменко К. А., Матвієнко Л. В. «Німецький Гібралтар» – нереалізований проєкт Адольфа Гітлера.....	22
Остапенко К. А., Гребеньова В. О. Повстання у Кванджу (1980 р.) як крок до корейської демократії	25
Іванов В. А., Федоренко М. О. Політика багатовекторності України 1991-2014 роки. Причини і наслідки	30
Ферцович М. С., Федоренко М. О. Оборона Миколаєва у 2022 році за матеріалами ЗМІ	41
Олейников Є. О., Федоренко М. О. Російська весна, як початок сучасної російсько-української війни	49
Піструй А. С., Побережець Г. С. Історія як інструмент формування національної ідентичності в умовах глобалізації	53
Талюта І. О., Побережець Г. С. Миколаївська конка: втрачені сторінки історії міста	57
Дюміна К. М., Бобіна О. В. Мої переживання Великої Війни.....	60
Луценко І. В., Коваленко О. В. Концепція тоталітаризму: зміст та витоки. 64	
Ленець М. В., Зубко О. А. Візуалізація «кам'яної баби» половицького часу з палацу Кочубеїв у Диканьці за допомогою фотограмметрії.....	69
Коч Д. Д., Куриленко Т. В. Миколаїв та Миколаївщина в російсько-українській війні 2014-2024 рр.: стратегічна роль в контексті національної безпеки України.....	72
Яриловець В. В., Буглай Н. М. Перша світова війна як глобальний міжнародний конфлікт.....	76
Медулашвілі Т. К., Буглай Н. М. Зовнішня політика Отто фон Бісмарка в контексті стратегії «реальної політики»	79
Єдин В. В., Буглай Н. М. Повоєнне врегулювання «німецького питання» (1945–1949 рр.).....	83
Балаж А. В., Стахов Б. О., Опря І. А. Ева Перон як символ боротьби за гендерну рівність	87

Кучер А. І., Войнаровський А. В. Заходи по організації комуністичного партизанського руху та підпілля у 1941 р. на території Вінницької області. .	91
Маслянюк Д. П., Войнаровський А. В. Особливості радянської релігійної політики на Вінниччині по завершенню Другої світової війни.....	96
Нежид Д. С., Войнаровський А. В. Боротьба органів державної безпеки УРСР з антирадянськими проявами в 1948 р. на Вінниччині.....	102
Герасименко О. А., Войнаровський А. В. Протиставлення «правильного» радянського українця «ворогам народу» на сторінках журналу «Перець» 1943 – 1956 рр.....	108
Кропивницький Д. І., Жмуд Н. В. Антирелігійна пропаганда на сторінках сатирично-гумористичного журналу «Червоний Перець»: огляд за 1932 рік.....	113
Будниченко Ю. С., Жмуд Н. В. Окупація Червоною армією Східної Польщі в 1939 році: передумови, перебіг, результати	116
Полянська А. С., Жмуд Н. В. Фортеці і замки Поділля XIV – XVII ст.: історіографічний огляд	120
Рябуха О. С., Криворучко О. І. Відновлення податків на теренах УРСР після вигнання нацистів у 1943 -1944 рр.....	123
Вавшко О. А., Федьков О. М. Політична активність українського селянства скрізь призму публікацій початку XX ст.	129
Рога О. О., Войнаровський А. В. Окупація Правобережної України росією в кінці XVIII ст.: індоктринація імперської експансії.....	133
Мукомел В. В., Войнаровський А. В. Джохар Дудаєв – політичний лідер і символ боротьби Ічкерії за суверенітет.....	139
Гранченко М. В. Історія освіти на Миколаївщині в кінці XVIII - на початку XX ст.: аналіз наукових праць з теми дослідження (частина 2).....	145
Стоцька Д. С., Опря І. А. Популізм в ідеології Хуана Домінго Перона.....	148
Білик А. Р., Опря І. А. Симон Болівар і його роль у формуванні незалежних республік Латинської Америки.....	152
Августінова А. М., Опря І. А. Конституційний компроміс: Хартія 1814 року у Франції.....	157
Тарасенко Д. Ю., Жалій Т. В. Використання методу усної історії в освітньому процесі старшої (профільної) школи з предметів історичної та громадянської галузі	161
Єремєєв М. І., Опря І. А. Синкретизм християнства та релігії йоруба в Латинській Америці	165
Сорочинська А. О., Опря І. А. Моральні та етичні принципи кодексу самураїв	169

Мокра В. В., Опря І. А. Вестфальський мир 1648 року та його вплив на Європу	172
Пешков Д. М., Коваленко О. В. Водопостачання навчальних закладів Полтави наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття: організаційні та соціальні аспекти	177
Чікан М. В., Лисенко О. Є. Теорія та практика панамериканізму у першій половині ХІХ ст.	181
Бабак А. Ю., Коваленко О. В. Археологія та Агата Крісті	185
Михайлов М. О., Рижева Н. О. Історична ретроспекція середньовічного озброєння в контексті сучасних реалій України	190
Бондар Ю. О. Історіографія промисловості Української РСР у повоєнний період (1946–1965 рр.): теоретико-методологічні засади дослідження	194
Супруненко Р. М., Бабенко Л. Л. В'ячеслав Липинський про Хмельниччину у монографії «Україна на переломі...»	198

РОЗДІЛ ІІ

НОВІ ПАРАДИГМИ ТА НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ У СУЧАСНІЙ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

Ніколаєва О. Ю., Федоренко М. О. Еволюція поглядів на співвідношення політики і моралі від Сократа до Макіавеллі	203
Гозун Є. С., Кравчук О. Ю. Соціологічний аналіз кібербезпеки: вплив соціальних чинників на інформаційну безпеку в сфері публічного управління	207
Орел О. С., Кравчук О. Ю. Соціологічні дослідження в галузі інклюзивної освіти: роль публічного управління у забезпеченні рівного доступу	210
Задера Є. О., Кравчук О. Ю. Комунікаційні бар'єри та колаборативні практики ІТ-спеціалістів в умовах соціальної дистанції: роль публічного управління в епоху цифрової зайнятості	214
Логачов М. В., Кравчук О. Ю. Цифрові трансформації в українських медіа: виклики та можливості для публічного управління	217
Іванов В. А., Кравчук О. Ю. Публічне управління в сучасному суспільстві: виклики та можливості для особистості	220
Дар'єв А. С., Кравчук О. Ю. Цифровізація управління енергохабами: моделі, алгоритми та перспективи розвитку	224
Бреславська К. В., Бобіна О. В. Як я проживаю війну	227
Федоров А. Д., Кравчук О. Ю. Робототехніка як інструмент вдосконалення державних послуг у публічному управлінні	230
Гучек Д. А., Кравчук О. Ю. Використання технологій штучного інтелекту в публічному управлінні для підвищення ефективності та прозорості адміністративних процесів	234

Музика С. Є., Продан Т. Я. Вплив економічних процесів на суспільство .	238
Марунчак А. В., Шаповалова І. В. Проблеми відродження національної культури в Україні	242
Алексєєва А. Ю., Сищенко Д. О., Шаповалова І. В. Пропаганда під час війни в Україні, схеми і маніпуляції суспільною думкою в ЗМІ	247
Кудря А. В., Белосвіт Я. О., Шаповалова І. В. Феномен конформізму – чому люди йдуть за натовпом?.....	252

РОЗДІЛ III

ФІЛОСОФСЬКІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Баришник Ю. М., Патлайчук О. В. Епоха диктатури толерантності у сучасній культурі	256
Козирко О. А., Патлайчук О. В. Межі та об'єктивність наукового пізнання у контексті штучного інтелекту та квантових обчислень	260
Джангиров М. В., Патлайчук О. В. Аналіз глобальних проблем сучасності на прикладі України та можливих шляхів їх вирішення	268
Корзняков О. С., Патлайчук О. В. Аналіз теорії поведінкової економіки як науково-дослідницької програми за методологією І. Лакатоса	272
Баришник Ю. М., Патлайчук О. В. Філософські проблеми квантової механіки	277
Куровський В. В., Патлайчук О. В. Етичні питання в процесі розвитку штучного інтелекту	280
Гунченко О. В., Патлайчук О. В. Феноменологія мистецтва: філософська інтерпретація живопису Поля Сезанна в роботах Моріса Мерло-Понті	284
Єфремова С. О., Патлайчук О. В. Філософія свободи: межі та відповідальність у сучасному світі.....	290
Куровська В. Р., Патлайчук О. В. Інновації та їхній вплив на концепцію антропоцентризму в екології	293
Січкаренко М. А., Патлайчук О. В. Час та буття: екзистенційні виміри людського досвіду	297
Гозун Є. С., Патлайчук О. В. Феноменологія цифрового досвіду: нові виміри людського сприйняття	300
Алексєєва А. Ю., Патлайчук О. В. Концепт «надлюдини» Фрідріха Ніцше у сучасному світі.....	304
Сищенко Д. О., Патлайчук О. В. Вплив концепції Ніцше про надлюдину на сучасний кінематограф на прикладі фільмів серії Джокер ...	308
Зайцев О. В., Патлайчук О. В. Поняття "ікігай" як сенсу життя: порівняння з європейськими пошуками сенсу життя	312

Форсова Д. А., Патлайчук О. В. Як побороти стрес за допомогою давньогрецької філософії.....	317
Куйбар В. В., Патлайчук О. В. Вплив штучного інтелекту на сучасну світову культуру.....	320
Біда В. М., Куриленко Т. В. Свобода як цінність	323
Чернега О. Д., Куриленко Т. В. Природа свідомості: дихотомія розуму та тіла	327
Ряжських О. В., Патлайчук О. В. Віртуальна реальність: перспективи та небезпеки.....	330
Говера Л. М., Скальська Д. М. Філософсько-естетичні засади арт-практики	333
Федорчук О. О., Глушко Т. П. Мнемонічні практики в період Середніх віків (крізь призму спадщини А. Блаженного та Ф. Аквінського)	336
Глатковська А. В., Патлайчук О. В. Постправа як інструмент російської пропаганди в TikTok	340
Шинкаренко А. А., Патлайчук О. В. Етичні проблеми науки	345
Шоп Т. В., Дем'яненко Н. М. Особливості формування суб'єкт-суб'єктних відносин у контексті інноваційної освіти	349
Мельникова О. Є., Ступак О. П. «Антропоцентричність» алгоритмічної упередженості у штучному інтелекті	353
Мельниченко О. Ю., Патлайчук О. В. Загрози, тренди та фінансові моделі сучасних Українських медіа	359
Губкін Р. А., Сонечко О. С. Соціальна реабілітація спортсменів-інвалідів в умовах воєнного стану: роль спеціалізованих центрів та спортивних ініціатив.....	363
Кісаров-Дагнер О. Л., Сонечко О. С. Цифрова культура та її вплив на соціальні взаємодії.....	367
Зайцев А. М., Сонечко О. С. Феномен культури скасування та його вплив на суспільство	371
Крилова Н. М., Куриленко Т. В. Людина в сучасному соціальному просторі: інформаційно-комунікаційний аспект	375
Дар'єв А. С., Ступак О. П. Співдія зі штучним інтелектом: етична перспектива	379
Дегтярьова О. А., Камєнсков А. О., Ступак О. П. Самостійна робота студентів ЗВО як засіб формування професійної компетентності	383
Пушкар Д. Р., Куриленко Т. В. Віртуальна реальність та її вплив на життя людини	387
Рижик В. В., Ступак О. П. Постмодернізм у сфері філософії права.....	391

Бойченко Т. В., Продан В. О., Ступак О. П. Трактат І. Канта «До вічного миру» в контексті соціально-політичних викликів сучасності	395
Авраменко Г. С., Василько І. Ю., Ступак О. П. Етичні аспекти використання штучного інтелекту у вищій освіті	399
Горошок О. С., Куриленко Т. В. Феномен волонтерства: ціннісний вимір	404
Бінківська К. Р., Хрипко С. А. Феномен жіночої свободи: між соціальними конструкціями та екзистенційним вибором.....	407
Бантис Є. М., Хрипко С. А. Феномен соціальних та гендерних ролей: між суспільними очікуваннями та індивідуальним вибором	410
Бурдак А. М., Хрипко С. А. Соціальні мережі як інструмент маніпуляції суспільною свідомістю: теоретичний огляд VS цінності практичного дослідження	413
Лукандій З., Хрипко С. А. Платонівська концепція добра і зла: подорож до світу ідей	416
Заріфі З. Н., Ломачинська І. М. Вплив ісламського тероризму на міжнародні відносини та глобальну безпеку	423
Алексєєнко О., Ломачинська І. М. Вплив Ягеллонської ідеї на релігійно-культурні процеси України.....	427
Донець О., Ломачинська І. М. Релігійно-філософський синкретизм духовних практик дзен-буддизму та християнства.....	432
Дейнега Є., Ломачинська І. М. Етноментальні чинники сучасної української релігійної освіти	437
Сліпчук І., Ломачинська І. М. Релігійність як технологія впливу на виборця в політичних кампаніях	442
Лішнянський Р., Ломачинська І. М. Становлення ідей справедливої війни в християнській думці епохи Середньовіччя	447
Ломачинський Б., Горбань О. В. Світоглядні виклики соціальних мереж	452
Гончаренко А. Р., Шульгіна Д. Г., Шаповалова І. В. Матеріалізм та ідеалізм: що є первинним - матерія чи свідомість?.....	457
Грасман К. М., Шаповалова І. В. Смертна кара: етичні аргументи «за» і «проти»	461
Ісмаїлова А. Ш., Шаповалова І. В. Свобода і відповідальність у філософських працях П. Ван Інвагена	465
Гембицький Г. Д., Шаповалова І. В. Філософія як спосіб пізнання світу	469

РОЗДІЛ IV

УКРАЇНСЬКІ МЕДІА: СУЧАСНІ ТРЕНДИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Доргаліс М. М., Куриленко Т. В. Українські медіа: сучасні тренди, проблеми та перспективи.....	473
Хабуденко А. Д., Сонечко О. С. Фейкові новини та інформаційні маніпуляції в українському медіапросторі	477
Кучеренко К. К., Філатова О. С. Вплив соціальних мереж на сучасний медіапростір	481

РОЗДІЛ V

ПСИХОЛОГІЧНІ СТУДІЇ: ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Дюміна К. М., Бобіна О. В. Українка в американському коледжі	485
Крутцов А. Ю., Карсканова С. В. Психологічні підходи до розуміння феномену самотності	489
Білінський Р. Р., Мухіна Л. М. Синдром вигорання в Японії у психологічному контексті.....	492
Мельник А. С., Мухіна Л. М. Вплив соціальних мереж на самооцінку та розвиток особистості	495
Огаренко А. В., Мухіна Л. М. Вплив вимушеної еміграції на психоемоційний стан людини	498
Чернетинська К. Ю., Мухіна Л. М. Соціально-психологічні фактори, що впливають на адаптацію студентів до навчання у вищому навчальному закладі	501
Антипченко В. А., Мухіна Л. М. Поняття конфлікту та його основні характеристики	505
Чабаненко В. В., Мухіна Л. М. Психологічні аспекти впливу соціальних мереж на особистість	508
Шуляр К. Г., Мухіна Л. М. Психологічна допомога молодшим школярам, які пережили психотравмуючу ситуацію таку, як війна	512
Письменна А. Б., Крапива М. С. Психологічні особливості адиктивної поведінки в юнацькому віці	515
Білоус С. Л., Шевченко А. Ф. Психологічні аспекти готовності особистості до професійної самореалізації в умовах сьогодення	519
Дорошенко-Громошняк А. С., Яблонський А. І. Психологічні особливості конфліктів в сучасній сім'ї	524
Прийма О. М., Карсканова С. В. Психологічна сепарація та стиль батьківського виховання.....	528

Баліка А. В., Чугуєва І. Є. Особливості нейродіагностики постінсультних хворих та їх реабілітація	532
Коваль А. А., Чугуєва І. Є. Реабілітація дітей з посттравматичним стресовим розладом	536
Коцубальська Л. С., Чугуєва І. Є. Особливості посттравматичного стресового розладу у військових.....	540
Лебедєв Г. В., Чугуєва І. Є. Емоційна сфера особистості що проживає на території активних бойових дій.....	545
Піскун Н. Г., Рогальська-Яблонська І. П. Основні напрями розвитку емоційно-почуттєвої сфери дитини дошкільного віку.....	548
Брятко А. Ф., Чугуєва І. Є. Вплив засобів масової інформації на тривожність під час війни.....	552
Борсукевич В. В., Білюк О. Г. ПТСР у дітей, які пережили психотравмуючі події	555
Волкожа Л. С., Карсканова С. В. Особливості агресивних реакцій у сучасних молодших школярів	559
Гордієнко Д. О., Мухіна Л. М. Вплив темпераменту на поведінку особистості	564
Комарницька М.Д., Василенко М.С., Мухіна Л. М. Дім, який будуємо ми: життя після переселення	567
Пилипчук Є. І., Яблонський А. І. Психологічні особливості осіб з адиктивною поведінкою	571
Болдарєв Б. С., Ларченко І. В. Психологічні аспекти формування особистості спортсменів у фехтуванні.....	575
Макогон Г. О., Ларченко І. В. Формування соціально–психологічного іміджу сучасного керівника	580
Матвієнко А. М., Ларченко І. В. Психологічні стратегії подолання стресу українців в Чехії в умовах вимушеної міграції.....	585
Волошина Л. В., Ларченко І. В. Психологічні особливості проектування життєвих перспектив майбутніх психологів.....	589
Бережник О. В., Ларченко І. В. Ефективність групової терапії у стабілізації психоемоційного стану студентської молоді.....	594
Сінченко В. М., Ларченко І. В. Психологічні чинники емоційного вигорання волонтерів у кризових ситуаціях.....	598
Павленко К. М., Ларченко І. В. Когнітивна продуктивність студентів в умовах хронічного стресу теоретичний аналіз та наукові підходи	603
Левда З. А., Ларченко І. В. Подолання негативної самооцінки у юнацькому віці психологічні аспекти.....	608

Мацик М. О., Мухіна Л. М. Емоційний інтелект як чинник запобігання професійному вигоранню	613
Джафарова Р. І., Мухіна Л. М. Особливості та методи зниження стресу у школярів	617
Кулик Л. В., Рогальська-Яблонська І. П. Прокрастинація як психологічна проблема у професійному середовищі.....	620
Рудзінська Н., Куриленко Т. В. Психологічна реабілітація дітей у воєнний час засобами природотерапії	624
Задера Є. О., Куриленко Т. В. Пошук сенсу життя в сучасному світі.....	628
Семенів Ю. П., Куриленко Т. В. Використання природотерапії у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: психолого-педагогічний та соціально-філософський вимір	632
Подопрігора К. С., Марущак О. В. Соціально-психологічні чинники дружби дітей у молодшому шкільному та підлітковому віці	636
Найдьонова І. О., Марущак О. В. Психологічні особливості формування та розвитку соціально-комунікативних умінь та навичок у дитини з розладами аутичного спектру	639
Демкова Н. Ю., Рогальська-Яблонська І. П. Психологічний супровід процесу адаптації дітей шестирічного віку до навчальної діяльності	643
Іщенко Я. П., Ларченко І. В. Психологічні особливості когнітивного функціонування осіб у зонах бойових дій	646
Сугакова П. В., Сонечко О. С. Психологічні виклики сучасності	651
Луценко О. О., Сонечко О. С. Психологічний стан спортсменів у воєнний час: проблеми та шляхи їх подолання	654
Українець Л. В., Карсканова С. В. Усвідомлення життєвого шляху як фактор особистісного зростання	657
Попович В. О., Старченко А. В. Неповна сім'я як фактор ризику низької самооцінки та підвищеної тривожності у дітей молодшого шкільного віку	662
Афанасьєва Т. О., Рогальська-Яблонська І. П. Формування у дітей дошкільного віку нормативної поведінки в ігровій діяльності	667
Дігтяренко В. Ю., Литвиненко І. С. Розвиток саморефлексії як механізм ефективної самодопомоги особистості	671
Мочалова О. Особливості роботи психологів в дошкільних закладах з гіперактивними дітьми.....	674
Малюженко М. В., Литвиненко І. С. Розвиток резилентності у дітей молодшого шкільного віку як властивості особистості	677
Полякова А. О., Філатова О. С. Вплив сучасних медіа на свідомість і поведінку	680

Гончарова О. О., Литвиненко І. С. Деякі аспекти професійного вигорання у працівників гуманітарної сфери в контексті розвитку їхньої особистості ...	685
Малішевський С.М., Литвиненко І. С. Превенція депресії у людей похилого віку, в умовах війни	690
Корнієнко В. А., Олексюк О. М. Вплив військової служби на особистість.....	693
Новацький А. М., Рогальська-Яблонська І.П. Гіперактивність дитини дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема.....	697
Кухарчук І. О., Бобіна О. В. Нескінченний лютий: психологічні виклики війни	701
Панченко І. С., Мухіна Л. М. Психологічні особливості особистісного зростання підлітків	705

РОЗДІЛ VI

ТРЕНДИ ТРАДИЦІЙНИХ І МАРГІНАЛЬНИХ ГАЛУЗЕЙ МОВОЗНАВСТВА

Литвинова А. Д., Ворчакова І. Є. Вплив латини на юридичний дискурс та її переклад у сучасному праві	708
Фоменко К. А., Ворчакова І. Є. Залежність використання cockney accent та posh accent від соціального статусу носія мови	714
Гаврилюк О. О., Марущак О. В. Маргінальні сфери сучасної лексикології: методичні підходи до вивчення неологізмів у курсі етнолінгвістики	717

Іванов В. А.

група 2381,

Навчально-науковий інститут автоматики та електротехніки
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
Ivanovvolodymyr2381@gmail.com

Федоренко М. О.

кандидат історичних наук, доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін та філософії
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
mykhailo.fedorenko@nuos.edu.ua

Політика багатовекторності України 1991-2014 роки. Причини і наслідки

У статті проаналізовано політику багатовекторності України в період 1991–2014 років, її причини та наслідки. Визначено ключові зовнішньополітичні орієнтири країни, а також вплив внутрішніх та зовнішніх факторів на формування державного курсу. Окреслено основні виклики та ризики, пов'язані з балансуванням між європейською та євразійською інтеграцією. Проведено ретроспективний аналіз стратегічних рішень, що визначали політичну та економічну динаміку України в цей період.

Ключові слова: багатовекторність, зовнішня політика України, європейська інтеграція, євразійська інтеграція, міжнародні відносини, стратегічне балансування.

Вступ

Після проголошення незалежності у 1991 році Україна опинилася перед необхідністю визначення стратегічного зовнішньополітичного курсу. Стратегія багатовекторності виникла як основний підхід, що дозволяв Києву врівноважувати відносини між ключовими геополітичними центрами – Російською Федерацією, Європейським Союзом та Сполученими Штатами.

Дана стратегія мала свої причини та наслідки, які суттєво вплинули на подальший розвиток держави.

Україна прагнула використати багатовекторний підхід для забезпечення економічної стабільності, зміцнення безпеки та розвитку державних інституцій.

Проте ця стратегія, окрім певних переваг, містила й значні ризики, що призвело до періодичних політичних та економічних криз.

Мета роботи: Проаналізувати причини, розвиток та наслідки політики багатовекторності України у 1991-2014 роках, а також визначити її вплив на міжнародне становище держави.

Основна частина

1. Причини багатовекторної політики

1.1 Історичні передумови Україна мала тісні економічні, культурні та політичні зв'язки з Росією, що сформувалися ще за часів СРСР. На момент здобуття незалежності понад 80% українських підприємств були інтегровані у загальносоюзну економіку, а більшість продукції промисловості експортувалася до Росії та інших республік СРСР. [1]

Водночас значний сегмент українського суспільства тяжів до європейської спільноти. У 1994 році Україна підписала Угоду про партнерство і співробітництво з ЄС, а у 1998 році було ухвалено Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу. Цей дуалізм зумовлював труднощі вибору зовнішньополітичного курсу, оскільки економічна взаємозалежність із Росією та суспільні прагнення до європейських стандартів життя створювали суперечливі зовнішньополітичні орієнтири. Окрім того, Конституція України (в редакціях 1996, 2004, 2010 років) визначала суверенітет і незалежність держави, що впливало на її зовнішню політику.

У редакції 1996, 2004, 2010 років зазначено:

"Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права". [9]

1.2 Економічні фактори

Україна довгий час залишалася економічно залежною від Росії, особливо у сфері постачання енергоресурсів. Основними факторами такої залежності були імпорт природного газу, нафти та ядерного палива для атомних електростанцій. У 2005 році Україна споживала приблизно 76 млрд кубометрів газу, з яких понад 80% постачалося з Росії через компанію "Газпром" [12]

Залежність України від російських енергоресурсів змушувала країну балансувати між двома політичними центрами впливу: Європейським Союзом та Російською Федерацією. Укладення торгових угод з ЄС надавало можливість експортувати українську продукцію на європейський ринок, тоді як співпраця з Росією гарантувала стабільне постачання газу та нафти. Водночас Москва використовувала енергетичний сектор як інструмент політичного тиску, що стало особливо помітним під час "газових воєн"[2]

Газові війни 2005-2006 та 2008-2009 років.

Перший серйозний конфлікт між Україною та Росією у сфері енергетики стався у 2005-2006 роках. Після перемоги на президентських виборах Віктора Ющенка Україна заявила про намір проводити незалежну енергетичну політику та поступово зменшувати залежність від російського газу. У відповідь «Газпром» підвищив ціни на газ з 50 до 230 доларів за 1000 кубометрів, що спричинило короточасне припинення постачання газу у січні 2006 року. Це викликало кризу в країнах ЄС, які значною мірою залежали від транзиту газу через Україну.[13]

Конфлікт 2008-2009 років мав ще серйозніші наслідки. У січні 2009 року «Газпром» повністю припинив постачання газу до України через боргові суперечки та звинувачення у незаконному відборі газу з транзитного потоку. Це спричинило енергетичну кризу в країнах ЄС, що змусило Брюссель активніше втручатися у врегулювання українсько-російських газових суперечностей.[20]

Після цих криз Україна розпочала активну політику енергетичної диверсифікації, укладаючи угоди про реверсне постачання газу з Європи та розширюючи власний видобуток енергоресурсів. Це дозволило країні значно зменшити залежність від Росії, а після 2015 року повністю припинити імпорт газу безпосередньо з РФ.[6]

1.3 Внутрішньополітичні чинники

Розподіл українського суспільства на прихильників прозахідного та проросійського курсів активно використовувався політичною елітою для мобілізації електорату, що призводило до частих змін зовнішньополітичних пріоритетів держави. Як зазначає Т. Сидорук, політична еліта України досі не виробила стратегічного проєкту розвитку держави, що ускладнює реалізацію задекларованої стратегії “європейського вибору”[15]

У 2010 році Верховна Рада України ухвалила Закон «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» №2411-VI, який визначив позаблоковий статус України з метою балансування між Заходом і Російською Федерацією. Цей закон встановлював основні принципи внутрішньої та зовнішньої політики, спрямовані на забезпечення національних інтересів та безпеки держави.

Стаття 11. Засади зовнішньої політики

1. Україна як європейська позаблокова держава здійснює відкриту зовнішню політику і прагне співробітництва з усіма заінтересованими партнерами, уникаючи залежності від окремих держав, груп держав чи міжнародних структур.[14]

Відсутність чіткої та послідовної стратегії розвитку зовнішньої політики України, обумовлена внутрішньополітичними розбіжностями та впливом різних політичних сил, призводила до нестабільності та коливань у зовнішньополітичних пріоритетах країни. Це підтверджується дослідженням,

яке вказує на постійні зміни пріоритетів зовнішньої політики України протягом тридцятирічного періоду незалежності.

1.4 Безпекові міркування

У 2010 році Верховна Рада України ухвалила Закон «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» №2411-VI, який закріпив позаблоковий статус держави. Це рішення було спрямоване на уникнення конфліктів із великими державами та збереження нейтрального статусу, що дозволяло Україні отримувати військово-технічну допомогу від Заходу, одночасно підтримуючи стратегічні партнерські відносини з Російською Федерацією. Однак після подій 2014 року, зокрема анексії Криму та військової агресії на сході України, Київ переглянув свій позаблоковий курс. У грудні 2014 року Верховна Рада скасувала позаблоковий статус, відкриваючи шлях до євроатлантичної інтеграції. [7]

У 2017 році стратегічною метою України офіційно визначено вступ до НАТО.

Соціологічні дослідження того періоду відображають зміну громадської думки щодо вступу до НАТО. Згідно з опитуванням, проведеним у травні 2014 року Фондом "Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва" спільно з Центром Разумкова, 34% громадян підтримували приєднання до Альянсу, тоді як 48% були проти, а 17% не визначилися. Для порівняння, у серпні 2012 року лише 12% підтримували вступ до НАТО, а 65,5% були проти. Це свідчить про значне зростання підтримки євроатлантичної інтеграції серед населення після початку російської агресії.[16]

Політичні дії також висловлювалися щодо змін у безпековій політиці України. Президент Петро Порошенко у 2017 році заявив про можливість проведення референдуму щодо вступу до НАТО, підкреслюючи важливість цього питання для національної безпеки. Він зазначив: "Зараз ми твердо тримаємо курс на євроатлантичну інтеграцію. І в скорому досяжному майбутньому в Україні точно пройдуть референдуми і щодо вступу до НАТО, і я впевнений, що народ України підтримає мою ініціативу щодо членства в Євросоюзі". Це відображає прагнення українського керівництва до посилення обороноздатності країни через інтеграцію в євроатлантичні структури.[19]

2. Етапи розвитку багатовекторності

2.1 1991-1994

Формування незалежної зовнішньої політики. Підписання Будапештського меморандуму (1994), що гарантував територіальну цілісність України в обмін на відмову від ядерної зброї.

2.2 1994-2004

Період активного маневрування між Заходом і Росією. Співпраця з НАТО, укладення Договору про дружбу з РФ, підписання Угоди про партнерство та

співробітництво з ЄС.

2.3 2004-2010

Після Помаранчевої революції (2004) Україна вперше офіційно визначила європейську інтеграцію як пріоритетний напрям. Це спричинило охолодження відносин із Москвою.

2.4 2010-2014

Повернення до проросійського вектора за президентства Віктора Януковича. Підписання Харківських угод (2010) про продовження базування Чорноморського флоту РФ у Криму. Відмова від Угоди про асоціацію з ЄС (2013) викликала Революцію Гідності. Після Революції, за президентства Петра Порошенка, до Конституції України були внесені зміни 7 лютого 2019 року. Вони закріпили стратегічний курс України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі та НАТО. Ці зміни стосувалися преамбули, статей 85, 102 та 116 Конституції, підкреслюючи євроінтеграційний напрям зовнішньої політики України.

Позиції міжнародних гравців

3.1 Позиція ЄС

З моменту отримання незалежності Україною в 1991 році Європейський Союз розглядав її як потенційного стратегічного партнера у Східній Європі. ЄС сприймав Україну як буферну зону між собою та Росією, а також як державу, яка могла б зміцнити регіональну безпеку та економічну стабільність.

Протягом 1990-х років ЄС вибудовував відносини з Україною, підписавши Угоду про партнерство та співробітництво (1994), що заклала основу для майбутнього співробітництва. У 2004 році ЄС запровадив Європейську політику сусідства, а у 2009 році – Східне партнерство, яке передбачало політичну асоціацію та економічну інтеграцію для низки пострадянських країн, включаючи Україну.[3]

У 2013 році ЄС запропонував підписати Угоду про асоціацію, яка передбачала глибшу політичну та економічну співпрацю, а також створення зони вільної торгівлі. Відмова Віктора Януковича підписати цю угоду викликала глибоке розчарування серед європейських лідерів, оскільки вони розглядали Україну як важливого партнера, що мав потенціал для подальшої інтеграції в європейський простір. Експерти зазначають, що відмова від підписання угоди була обумовлена тиском з боку Росії. Зокрема, після розмови з президентом Росії Володимиром Путіним, Янукович змінив своє рішення щодо євроінтеграції, побоюючись негативних економічних наслідків для України.[17]

До 2014 року Європейський Союз надавав Україні значну фінансову допомогу, спрямовану на підтримку реформ, підвищення енергетичної ефективності та сприяння демократичному розвитку. Зокрема, ЄС виділив 1,0056

млрд євро на двосторонню допомогу Україні, зосереджуючись на таких пріоритетах, як підтримка демократичного розвитку та належного врядування, регуляторна реформа та розвиток потенціалу, а також розвиток інфраструктури.[18]

Однак, незважаючи на цю підтримку, внутрішньополітична нестабільність та зовнішній тиск з боку Росії створювали значні перешкоди для чіткого визначення євроінтеграційного курсу України. Експерти зазначають, що на той час українсько-російські відносини мали значну позитивну динаміку, і успішний розвиток цих відносин вважався стратегічно важливим для України.[11]

3.2 Позиція США

Сполучені Штати Америки з моменту проголошення незалежності України у 1991 році послідовно підтримували її суверенітет та територіальну цілісність, розглядаючи Україну як важливий елемент регіональної стабільності та безпеки в Європі. Одним із ключових моментів у двосторонніх відносинах стало підписання Будапештського меморандуму 5 грудня 1994 року. Відповідно до цього документа, Україна відмовилася від ядерної зброї в обмін на гарантії безпеки з боку США, Великої Британії та Росії. Цей крок був важливим для нерозповсюдження ядерної зброї та зміцнення глобальної безпеки. Однак, як зазначають дослідники, Меморандум не надав Україні дієвих механізмів захисту у випадку порушення його положень.[8]

У наступні роки США активно залучали Україну до євроатлантичної співпраці, надаючи фінансову та технічну допомогу для реформ у сферах економіки, безпеки та демократії. Під час президентства Джорджа Буша-молодшого (2001–2009) Сполучені Штати підтримували євроатлантичні прагнення України. У 2008 році на саміті НАТО в Бухаресті Україна отримала запевнення, що в майбутньому зможе приєднатися до Альянсу, хоча на той момент не отримала Плану дій щодо членства. США також відіграли важливу роль у підтримці демократичних процесів в Україні. Під час Помаранчевої революції 2004 року Вашингтон висловлював занепокоєння щодо демократичності виборчого процесу та підтримував прагнення українського народу до чесних виборів. Це сприяло приходу до влади Віктора Ющенка, який орієнтувався на західний вектор розвитку. Після перемоги Віктора Януковича на виборах 2010 року відносини між Києвом і Вашингтоном дещо охололи через авторитарні тенденції його правління. Однак США продовжували підтримувати демократичні процеси в Україні. Після відмови Януковича від підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2013 році Вашингтон посилив свою підтримку проєвропейських протестів, відомих як Євромайдан. Експерти наголошують, що підтримка США була ключовою у зміцненні української незалежності та сприяла її інтеграції до євроатлантичних структур. Проте, як показали події 2014 року,

гарантії безпеки, надані Будапештським меморандумом, виявилися недостатніми для запобігання агресії з боку Росії.[5]

3.3 Позиція Росії

Росія з самого початку незалежності України прагнула зберегти її у своїй сфері впливу. Кремль вбачав у Києві не лише важливого економічного та геополітичного партнера, але й частину історичної спадщини, що мала залишатися у «русском мире». З початку 1990-х років Росія намагалася прив'язати Україну до своїх економічних структур, зокрема через Співдружність Незалежних Держав (СНД) та ЄврАзЕС. Україна підписала Угоду про створення СНД у 1991 році, але не ратифікувала її Статут, що означало обмежену участь у цій організації. Росія, зі свого боку, намагалася посилити економічні зв'язки, пропонуючи Україні вступ до ЄврАзЕС, створеного у 2000 році для поглиблення інтеграції на пострадянському просторі. Однак Україна обережно ставилася до таких ініціатив, побоюючись втрати економічного суверенітету та прагнучи інтеграції з Європейським Союзом.[10]

Економічний тиск був одним з головних інструментів впливу Кремля на Київ. Газові війни 2006 і 2009 років стали яскравими прикладами використання енергетики як засобу політичного тиску. Росія неодноразово припиняла постачання газу Україні або підвищувала ціни, змушуючи Київ погоджуватися на вигідні для Москви угоди.

Після Помаранчевої революції (2004) відносини між Україною та Росією значно погіршилися. Кремль негативно ставився до європейських прагнень України та підтримував проросійські політичні сили, такі як Партія регіонів.

У 2010 році, після обрання Віктора Януковича, Росія відновила свою позицію головного стратегічного партнера України. Харківські угоди (2010), які продовжили термін перебування Чорноморського флоту РФ у Криму, стали символом відновлення проросійського курсу Києва. Ці домовленості передбачали продовження терміну перебування Чорноморського флоту Росії на території України на 25 років після 2017 року, тобто до 2042 року, з можливістю автоматичного продовження на наступні п'ятирічні періоди, якщо жодна зі сторін не висловить заперечення. В обмін на це Україна отримала знижку на російський газ у розмірі 100 доларів США за тисячу кубометрів, якщо ціна перевищувала 330 доларів, або 30% від ціни, якщо вона була нижчою за 330 доларів. [4]

Ці домовленості викликали значний резонанс в українському суспільстві та політичних колах. Прихильники угод вважали їх економічно вигідними, оскільки вони забезпечували суттєву знижку на газ, що мало позитивно вплинути на економіку України. Однак критики наголошували на тому, що продовження перебування іноземного військового флоту на території України обмежує її

суверенітет та створює потенційні загрози національній безпеці. Дослідники також зауважують, що Харківські угоди стали інструментом політичного впливу Росії на Україну, посилюючи її залежність від російських енергоресурсів та обмежуючи можливості для євроатлантичної інтеграції. Це, у свою чергу, вплинуло на внутрішньополітичну ситуацію в Україні, сприяючи поляризації суспільства та політичних еліт щодо зовнішньополітичного курсу держави.

Після початку протестів у 2013 році Москва використала політичний та економічний тиск, змушуючи Віктора Януковича відмовитися від Угоди про асоціацію з ЄС. Росія запропонувала Україні фінансовий пакет на суму 15 мільярдів доларів та значну знижку на газ, аргументуючи це необхідністю збереження стратегічного партнерства між двома країнами. Однак це рішення викликало масові акції протесту, що переросли у Революцію Гідності. Зрештою, у лютому 2014 року Янукович втік з країни, що призвело до зміни влади, подальшої анексії Криму Росією та початку військового конфлікту на Донбасі.[22]

Таким чином, до 2014 року Росія розглядала Україну як ключову державу для збереження власного впливу в регіоні, використовуючи політичний тиск, економічні важелі та енергетичну залежність Києва.

4. Наслідки політики багатовекторності

Відсутність чіткої зовнішньополітичної стратегії призвела до нестабільності та втрати довіри міжнародних партнерів.

Погіршення відносин із обома сторонами: Захід не довіряв Україні через непослідовну політику, а Росія прагнула зберегти свій вплив силовими методами.

Ослаблення національної безпеки створило передумови для анексії Криму та військового конфлікту на Донбасі.

Зростання суспільного запиту на європейську інтеграцію стало ключовим фактором у визначенні зовнішньополітичного курсу України після 2014 року.

Висновки

Політика багатовекторності дозволила Україні певний час балансувати між великими геополітичними гравцями, але в довгостроковій перспективі вона виявилася неефективною. Відсутність стратегічного вибору призвела до серйозних внутрішніх і зовнішніх криз, які визначили подальший курс країни. Події Революції Гідності, військова агресія РФ та економічні санкції суттєво вплинули на зміну зовнішньополітичного курсу України.

Список використаних джерел

1. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму, КНЕУ, 2003, с. 145.
2. Бучин М. А. Бурій Д. А. Енергетична війна Російської Федерації проти

- України як різновид гібридної війни, науковий журнал «Політикус», розділ 2. Режим доступу: http://politicus.od.ua/3_2023/2.pdf (дата звернення: 27.02.2025).
3. Верховна рада. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами № 998_012 Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/998_012 (дата звернення: 27.02.2025).
 4. Гаврилюк Б. В. Політичне значення Харківських угод 2010 року для України // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції— Вінниця: Вінницький національний технічний університет, 2023 Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-frtzip/all-frtzip-2023/paper/viewFile/17960/14976> (дата звернення: 28.02.2025).
 5. Гвоздков С. Ю. Еволюція позиції США щодо інтеграційних проєктів Росії на пострадянському просторі (1991–2014 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 – всесвітня історія / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2016.
 6. Довідка про стан енергетичного сектору України. – 2016. razumkov.org.ua Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_ENERGY-FINAL.pdf (дата звернення: 27.02.2025).
 7. Законопроект щодо скасування позаблокового статусу України і відновлення курсу на членство в НАТО зареєстровано в Парламенті // Урядовий портал. – 2014. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/247563605>. (дата звернення: 27.02.2025).
 8. Качмар О. Б., Когут М. Г. Аналіз положень Будапештського меморандуму з точки зору їх ефективної реалізації в умовах повномасштабної війни // Аналітично-порівняльне правознавство: електронне наукове видання. – 2024. – № 8. – С. 28–32. – Режим доступу: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/08/5.pdf> (дата звернення: 29.02.2025).
 9. Конституція України: Офіц. текст. Ст. 18 в ред. 1996 р. Президент України. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-i#:~:text=%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%2018.,%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D1%96%20%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0> (дата звернення: 29.02.2025).
 10. Національна безпека і оборона. № 3 (36), 2002 / Український центр

- економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. – Київ, 2002. – 52 с. Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD36_2002_ukr.pdf (дата звернення: 27.02.2025).
11. Національний інститут стратегічних досліджень. 11та перспективи співробітництва України та Росії. – Київ: НІСД, 2011. – 43 с. – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2011-12/1202_dop.pdf
12. Панченко Є. Г. Модернізація української газотранспортної системи: національні та міжнародні виклики // Економіка України. – 2018. – № 10. – С. 110–126.
13. Пилипенко С. Українсько-російські торговельно-економічні відносини в умовах глобальної інтеграції // Економічний вісник. – 2007. journals.uran.ua/
14. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/2411-vi-11671>. (дата звернення: 01.03.2025).
15. Сидорук Т. Внутрішньополітичні фактори стримування євроінтеграційного курсу України / Т. Сидорук. – Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. Режим доступу: https://ipien.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/08/sydooruk_vnutrishniopolitychni.pdf. (дата звернення: 28.02.2025).
16. Ставлення громадян до вступу в НАТО й інших питань безпеки // Фонд «Демократичні ініціативи». – 2014. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/stavlennya-gromadyan-do-vstupu-v-nato-y-inshikh-pitan-bezpeki>. (дата звернення: 25.02.2025).
17. Стало відомо, чому Янукович передумав підписувати угоду про асоціацію [Електронний ресурс] // ТСН. – 2014. – 02 грудня. – Режим доступу: <https://tsn.ua/politika/stalo-vidomo-chomu-yanukovich-peredumav-pidpisuvati-ugodu-pro-asociaciyu-393729.html> (дата звернення: 27.02.2025).
18. Україна – Європейський Союз. Порядок денний асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію– 45 с. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/files/1.2.pdf> (дата звернення: 10.03.2025).
19. Українська правда. – 2017. Порошенко обіцяє найближчим часом провести референдум Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2017/12/1/7163936/> (дата звернення: 28.02.2025).
20. Фари́на О. Висвітлення україно-російського газового конфлікту в міжнародних інформаційних агенціях у січні 2009 року: дипломатичний аспект: дипломна робота / О. Фари́на. – Київ: НаУКМА, 2009. Режим доступу:

https://msj.ukma.edu.ua/images/uploads/textblog/diplom_faryna_2009.pdf (дата звернення: 29.02.2025).

21. Центр Разумкова. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. Національна безпека і оборона.
22. Ash T., Lough J., Pugsley S. Боротьба за Україну / Пер. укр. – Лондон: Chatham House, 2017. – 125с. Режим доступу: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/Struggle-for-Ukraine-UA-2.pdf> (дата звернення: 01.03.2025).

Ivanov V. A.
Group 2381,

Educational and Research Institute of Automation and Electrical Engineering
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Mykolaiv, Ukraine
Ivanovvolodymyr2381@gmail.com

Fedorenko M. O.
Candidate of Historical Sciences, Assistant Professor
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Mykolaiv, Ukraine
mykhailo.fedorenko@nuos.edu.ua

Ukraine's Multivector Policy in 1991-2014. Reasons and consequences

The article analyzes Ukraine's multi-vector policy in the period 1991-2014, its causes and consequences. The key foreign policy priorities of the country, as well as the influence of internal and external factors on the formation of the state course are identified. The main challenges and risks associated with balancing between European and Eurasian integration are outlined. A retrospective analysis of the strategic decisions that determined the political and economic dynamics of Ukraine during this period is carried out.

Keywords: multi-vectorism, foreign policy of Ukraine, European integration, Eurasian integration, international relations, strategic balancing.

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ**

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

4 квітня 2025 року

Відповідальність за достовірність фактів, цитат та інших відомостей несуть
автори публікацій

Науковий редактор:

канд. іст. наук, доцент Людмила Матвієнко

Технічний редактор:

Юлія Сергієва